

A kultuszminiszter kiadta a kisebbségi iskolák tantervét.

Budapest, augusztus 14. A hivatalos lap mai száma közli Klebelsberg Kunó gróf vallás- és közoktatási miniszternek a miniszterelnökkel egyetértően kiadott rendeletét, amely megszabja a nyelv kisebbségi iskolák tantervét. Egy előző rendelet ugyanis már körülírta a kisebbségi iskolák három típusát abból a szempontból, hogy az egyes típusokban milyen mértékben érvényesül a kisebbségi anyanyelv és a magyar nyelv a tanításnál. Az ilyen típusok felállítására azért volt szükség, mert a hazánkban élő kisebbségek települési viszonyai különbözőek: vannak kisebbségi szigecskék, amelyek homogének s vannak olyan vidékek, ahol a kisebbségek a magyar anyanyelvű lakossággal keveredetten, vagy teljesen szétosztottan élnek. Az emlelt rendeletével elejét vette a miniszter annak, hogy a tanítás közérőli-községre változó módon történjék, ami lehetetlenné tette volna az egységes pedagógiai elvek érvényesülését.

Az első típushoz tartozó kisebbségi iskolákban a tanítási nyelv teljesen a kisebbségi anyanyelv, míg a magyar nyelv heti hat órában kötelező tananyag. A második típusnál, amelynek tanítási nyelve vegyes, a kisebbségi anyanyelven folyik az elemi ismeretek (fogalmazás, beszéd- és értelemgyakorlatok stb.), továbbá a természeti és gazdasági ismeretek közlése, végül a rajz- és kézimunka tanítása; magyarul kell tanítani a földrajzot, a történelmet és a testgyakorlást; egyszerre magyar és kisebbségi anyanyelven a számolást és az éneket. A harmadik típusú iskolákban az összes tárgyak tanítása magyar nyelven folyik, de heti hat órában a kisebbségi anyanyelv kötelező tananyag. A rendelet pontos utasítás is tartalmaz az anyanyelv és a magyar nyelv tanítására vonatkozóan. Meghagyja, hogy tekintettel az előrendelt célra, a legnagyobb súlyt az élő beszédre, tehát a direkt módszerre kell fektetni.

A szegedi szintársulatot Fiumébe hívták vendégszerepelni.

A magyar színészeknek nagy öröme van. Az olasz kormány megengedte, hogy 1925 szeptember 1-től 1926 szeptember 1-ig Fiumében magyar színészek játszhassanak. Az olasz kormány a fiumei Fenice színházat jelölte meg a magyar színészet hajlékának. Ez a gyönyörű, hatalmas színház 2400 nézőt tud befogadni és bizonyos, hogy a kárpitok sok lelkese esteinek lesznek tanúi, ha ismét kettégördül a függöny a magyar színi élet előtt.

Mikor az olasz kormány elhatározása közöndomásvá vált Fiumében az ottani magyar kaszinó a többi magyar egyesületekkel együtt elhatározta, hogy a legjobb vidéki szintársulatot hívják meg fiumei vendégszereplésre. A választás Szegedre esett és elismerték Andor Zsigmondot, hogy megbízottját küldje Fiumébe, akivel a társulat fiumei vendégszereplésének részleteit megbeszéli. Andor el is küldte megbízottját, aki megállapodott a szegedi társulat vendégszereplésének összes részleteiről.

A megállapodás szerint az egész szegedi szintársulat — a zenekari kivételével — szeptember 22-én indul el Fiumébe s 27-én kezd meg szezonját valamelyik Kálmán-operettel. Ott ugyanis Kálmán Imrét nagyon szeretik és kikötötték, hogy az összes Kálmán-operetteket műsorra kell tűzni. Így szinte került a *Marica grófnő*, *Csárdáskirálynő*, *Bojádér*, *Taiarjárás*, természetesen a többi magyar operettekkel együtt és külön ünnepi előadás lesz a *Nóta kapitány*, fiumei premijere. A próbák közül

műsorra került *Süt a nap*, *Vén gazember*, és *Dario Nikodém*-nek két év előtt bemutatott nagysikerű háromfelvonásos vígjátéka, a *Tökmag*.

Andor Zsigmond a fiumei szezonját egyelőre egy hónappra tervezi és így szegedi szezonját csak november elején kezdené meg. Április elején imét Fiumébe megy a társulat és ottmarad egészen augusztusig, amíg a vásárhelyi szezon kezdetét veszi.

A fiumei magyar egyesületeknek a szegedi szintársulatra esett választása a szegedi társulat teljes szánálát jelelt és módot ad Andornak arra, hogy a vidék legjobb erőit társulatához kapcsolja. Két hónap múlva tehát magyar színészek játszanak Fiumében és az Adria két hulláma felől az esztendő magyar dal fészélyait kapja szárnyára és vízi messze, a távolban szóló Dalmát sziklák felé.

Ur György.

Olaszországban az őszre új választás lesz.

Róma, augusztus 15. Foltikái körében az a hír terjedt el, hogy Mussolini az Aventino-ellenzék manőverét ősszel meglepő elfáradással fogja megelőzni. A miniszterelnök a kamara feloszlatását és késő ősszel új választások megtartását tervezi. Egyébként a fascista-ellenes pártok mozgalmának nem tulajdonítanak túl nagy jelentőséget, mert magának az ellenzéknek soraiban is ellentétek észlelhetők.

Ötvenhárom méter magasra építették már fel a fogadalmi templom két tornyát.

A fogadalmi templom építkezése a befejezéshez közeledik és ha a városnak annyi idője lenne, hogy az építkezést a mostani tempóban lehetne folytatni, akkor a templom a jövő év őszére teljesen elkészülhetne. Miután azonban a városnak a mostani tempó fentartására nincsen elegendő idője, a fogadalmi templom csak két-három év múlva készül el teljesen.

Az építkezés most leginkább a tornyoknál összpontosul, ahol 53 méter magasra dolgoznak a munkások. Ez a torony léglárészének végleges magassága, amely fölé csak a tető magassága emelkedik még. A torony belső részében elegendő hely marad liftnek esetleges elhelyezésére.

A templom első hajója is teljesen bevakolva áll már, csak a padozata hiányzik és a toronyállványok lebontása után kerül a sor a bejárat kiépítésére.

A torony telejének négy sarkán négy védőszent közsőre foglal helyet és az óra átmérője két és fél méter nagy, míg a számlók negyven centiméter átmérőjű nagyok lesznek. A két óra elkészítésére külön pályázatot fognak kiírni és — értesülésünk szerint — már külföldi órásmester-jelentkező is akad.

A toronyépítkezésnél nagy szolgálatot tett a dinamó motor, amely három perc alatt szállította a magasba a köveket. Motor nélkül a torony építése még mindig csak 25—30 méternél tartana.

A város tanácsa még két évre beállította a templom építkezését a költségvetésbe és csak azután fognak határozni a felszabadult fogadalmi bérletek jövedelmének hovatfordításáról.

A Délmagyarország a demokráciáért harcol, fegyvere a függetlenség és szókimondás, hátvédje a közönség támogatása.

A panamák világából.

Romániában mindenki lop.

Mi felhőrdültünk, ha csak panamaszagtól érezzük is, vége-hossza nincs a legkisebb gyanu esetén is a sajtókampánynak, — azalatt Románia egész szépen berendezkedik a tolvajrendszerre. Az aradi mintáruvására sok magyar kereskedő jár mostanában, s ő elbeszéléseikből hatalmas koszorú lehet fenni a dicső „rómaiak” fejé köré.

Restelkedés? Ismeretlen fogalom, — és nyitlan meg minden. Arad is, Temesvár is világvárosi forgalmu, tele vannak mulatókkal, szórakozóhelyekkel. Két-háromszáz terített asztal meg se kottyan. A kávéházak még éjjelkor is zsúfoltak, mindenütt parkettánc, szerződött előláncossal.

Ez a típus néme: származásu, elszomorító egzisztencia, semmit se tanult a táncon kívül, rendes munkára alkalmatlan, (pedig Romániában munkáshiány van s a kereseti lehetőségek elsőrendűek), pillangóskodik, többnyire játéka a selyemfiut, iszik idegen asztaloknál.

Mi lesz az ilyenből öreg korára, vagy ha megbetegszik? Most még táncol, soha megvétni nem akaró, fehérhaju hisztérikák, kegyence. Minek a holnappal törődni?

A kereskedő nép helyzete jó. Megvannak ott is a soha nem remélt adók, a nagy vámok, ille'ettek az egész különös megadóztatási rendszerrel. Oláh közalkalmazottak bemennek a boliba, őrszavásárolnak sok mindenkélt, a végén azt mondják a kereskedőnek:

— Leszek én még olyan helyzetben, hogy viszonzószívességet tehetek.

Nyugodt arccal távoznak, anélkül, hogy fizetnének. Most már mit lehet ellenük tenni?

Szombat reggel valósággal ellepi a várost, akkor szerzik be a két napra való költőpénzüket. Egy kereskedő mesélte:

— Jönnek hozzám nemré'en, hogy 6000 lei adóháralékom van, azonnal fizessem ki, kü'öben kellemetlenségeim lesznek.

Tudtam, hogy nem tartozom, egyébként is értek a nyelvükön, azt feleltem:

— Menjétek a pokolba, mert kiruglak benneketek.

De csak hangosabbak lesznek, szedik elő a papírosaikat és jegyeznek, hogy rámfesszenek.

— Takarodjatok!

Azt felelték, hogy nagyon megbánnom, most rögtön mennek jelentéstételre. Én is elmentem az adófőnökhöz, gyerekkori jóbarátom, mesélem neki az esetet.

— Hivass rendőrt és hozasd be őket, ha megint jelentkeznek.

Délután csakugyan visszalérnek nagy bocsánatkérések között. Tévedtek, mert nem 6000 lei a hátralékom, hanem csak 600. Mit csináljak? Odsadtam a nyomorultaknak. Feljelenisem őket? Drágább az időm, semhogy napokat

töltsék hivatalos helyeken, kihallgatásokon.

— Ez a baj, feleltük a kereskedőnek, hiszen így kapjátok el őket.

— Nem egészen úgy van. A néhány száz lei köteles adó, mert ezek elmennek másfelé, ujak következnek a helyükre, sose tudni, melyeknek van jobb összeköttetése s akkor a legártatlanabbat is meghurcolják.

Egész komolyan beszélnek, hogy egyes hivatalokat pénzért árusítanak, természetesen hát, hogy az új seprő mindenekelőtt igyekszik a költségeit visszaszerezni s túlságosan ránehezedik a kereskedőkre.

Mert minden terhet azok viselnek. Temesvároli évekkel ezelőtti leégelt a színház belseje, (páraszt katonák gyújtották fel, akaratlanul b'ir, de cigaretázva, mert náluk ilyen a kultúra), — azonnal gyűjteni kezdtek a zsidók közölt a költségekre.

A színház ma s'ncsen kész.

A műgye'em költségeit a kereskedők adták össze. Talán elkészül hamarosan, bár sosem tudni, hol akad meg az ilyesmi.

Gyűjtést rendeztek a rendőrlégénység ruházatára. Már magában véve a gyűjtés címe is érdekes olyan államban, amely szereti magát kulturáltnak és rendezettnak nevezni. Összegyűjt 200 ezer lei, aztán nyoma veszett.

Most aztán váratlan szenzációja támadt a városnak. Nagy-Romániából odahelyeztek egy királyi ügyészt, aki le'artóztatott vagy hat randőrisztviselőt. Közük igen tisztelt egyéneket is. Jellemző a közállapotokra, hogy az emberek meglepetve kérdezték egymástól:

— Mi történt? Ilyesmí is megeshetik? Vajjon mit akarhat az ügyész?

Hogy egy puritán gondolkodású köztisztviselő élt azzal a hatalmával, amelyre fölésküdt a szegényli a saját véreinek teljes elzűllését, — azt hamarosan a'ig értük meg.

De a királyi ügyész tovább ment. Felhívást közölt a lapokban, hogy jelentkezzék mindenki, akit megszálltak, kizsákmányoltak.

Alig jelen'kezik valaki. Meg vannak ugyanis győződve róla, hogy az ügyész nem kellemetlenkedhetik sokáig, hiszen egész rendszert akar fel'orgatni, amely egzisztenciáknak ad megélhetési alapot, hiszik az emberek, hogy a szabad lopás voltaképpen fizetéskiegészítés, vagy drágasági pótlék, — hát valahol valakibe bele fog b'otlani, akkor áthelyezik, az utódja tanul a példán, visszatér az ősi erényekhez s következik a följelentetek bosszúja.

Apró kép, de mindennél többet mond, bécsi kereskedő mesélte el, aki szemtanúja volt.

Aradon korán reggel áll a vonat egy órát, ott várja meg a bukaresti gyorsat, amely tovább megy Budapestnek. Az emberek itt kiszállnak a közvetlen kocsiából s az étterembe vonulnak reggelizni.

tek ilyen vidám gondolatai, míg a két gyereket kísérel a szemével. Ő tudta azt, hogy az Árpád vért a Haynauval soha összevegyíteni nem lehet. Csak-hogy Henrik gróf megkéselt egy kicsit. A hatalmas udvariasból komoly szerelem lett s Károly gróf a galambért már vállalta volna apózanak a keselyűt is.

Csakugy a sors Henrik gróf mellé állt.

1850 júliusában, mikor legpirosabbai virágoztak a pécsi rózsák, Haynau kiesett a császár kegyelméből. Erre következtet az új földesur-korszak, a szatmári pusztává e, a nyalkára pódott bajusz, meg a pörge kalap. De nem ért az semmit. Mind csak annyit jelentett az, hogy a hiénát most már félelem nélkül urálták.

Mikor hazatért a kis-géci birtok föltekintéséből Pestre, a leányát csomagolva, uiböröndök közt találta.

Egyet gondoltunk, szívcském, — csókolt meg mosolyogva a lányát. — Holnap megyünk Szatmárba. De visszajutunk am Karoly grófot is.

— Károly gróf már elutazott Veronába, — hajolt bele a baronessz egy nagy kosárba. — Oda kaptt broszitát, mint Gyulay gróf hadsegéde.

— Hja, ez a katonasors, — cs'p'e meg a leánya arcát az öreg katoná.

— No majd visszajön. Hát most mar csak egyedül utazunk.

— Azaz, hogy én egyedül utazom

Grácba, apám — mondta csendesen a leány. — Tudod, hogy a mama beleg és mindig sirdogál utánam.

Haynau Natália tudta, hogy Croy Károly apai parancsát menekült el a bukott ember lánya elől és hogy ők többet se éljenek nem fognak találkozni. Két esztendeig ápolta Grácban az anyját, mosollyal az arcán és a halállal fiatal szívében. És mikor a temetés után az apa két ráncos kezébe fogta a hervadó arcot és azt mondta neki, hogy most pedig elmennek haza, Magyarországba és hazahívják Károly grófot is, Haynau lányának volt szíve azt felelni:

— Nem értelek, apám. Hiszen én sohase szerettem Croy grófot és sohase tudnám itthagyni az anyám sírját.

Minden átok közt, amelyik megfogta a hiénát, ez volt a legkegyellenebb. Ez a száraz szem, ez a könnytelen sírás, ez a fajtalan alkoly kiérte el az utolsó ujját, amelyről már csak halva tért haza Grácba. Egy év múlva.

Melléje temették a lányát is. Nem maradt utánuk senki, aki megsírassa őket és sirjuk ma tilán a legzárkább szobákban az anyák kertjében. Tűskebózt nőt az apa mérges szívéből és rúskáló szírmű, ijedt szellőzősáka h'jott a lány fehér szíve. S tűskebózt sűrűje olajmázón állja körül a szellőzősáka, hogy nap ki ne égesse, szelvi hankó meg ne tépázza szegénykét.